

בס"ד: פרשת אמור

השבוע אנו קוראים את פרשת המועדות כל חג וחג מחגי ישראל. חג הפסח וחג השבועות וביניהם ספירת העומר. כיום השתנה עניין העומר ואנו מתרכזים באבל הקשור לתלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה לזה. אנו קוראים את פרקי אבות כדי שניזכר בכל הענין של אהבת הרע וחיבור למצוות: "ואהבת לרעך כמוך" שרבי עקיבא אמר שזה כלל גדול בתורה.

בפרקי אבות נאמר: אם אין בינה אין דעת אם אין דעת אין בינה

האמת מה היא בינה? ומה היא דעת? מה ההבדל ביניהם?

יש מספר הסברים להבחין בין שני המושגים הללו והפעם נביא הסבר מעניין להבחין בין שני המושגים הללו.

על פי פשוטו: "דעת" זה חומר הנלמד הנרכש, לפעמים אפשר להגיד הוא חומר המגיע אלינו ע"י שינון...עד שהוא הופך לדבר שאנחנו יכולים "לדקלם" אותו בעל-פה זה חומר שאדם רוכש מהספרים, מרבותיו, מהאונברסיטה...ראינו פעם שלט שאומר: ידידי! כאן זה לא אונברסיטה, כאן צריך לחשוב! באונברסיטה רוכשים ידע. אינפורמציה. המילה "בינה" מגיעה אלינו משורש הבנה" או "התבוננות" להבין דבר מתוך דבר, להבין את עומק הענין, להבין את המסתתרת...את מה שלא נאמר... מומלץ מאוד שיהיו לאדם ידיעות רבות כדי שיוכל לנצל בתוכו את חוש ההתבוננות והבינה..

למה הדבר דומה?

לתלמיד הלומד לוח הכפל בעל פה, הוא נשאל תרגיל ועונה מיד ספונטאני בלי לחשוב מדוע התוצאה כך או כך...? ואילו אם שואלים אותו בעיה אדם רכש כך וכך פריטים במחיר של כל פריט...ושלם רק כך וכך כמה נשאר לו לשלם...כאן כבר צריך להפעיל את חוש הבינה... ידוע כי האישה חנן אותה הקב"ה בתכונה זו תכונה הבינה שנאמר: "ויבן ה' א/לוקים את הצלע..." מכאן למדו חכמים בינה יתירה יש באישה.

והנה דוגמא מתוך ההלכה:

בבא מציעא (דף ס"ב עמוד א) שנים שהיו מהלכים בדרך – במדבר חם ויבש- וביד אחד מהם קיתון של מים. אם שותים שניהם את המים, מחלקים את הכמות הקיימת לשני חלקים...שניהם לא יצליחו לשרוד ושניהם ימותו... ואם אחד מהם שותה את המים יצליח לשרוד ויגיע אל העיר. דרש בן פתורא עדיף שישתו שניהם ואפילו שהסכנה מוחשית ושניהם ימותו... ואל יראה האחד במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ואמר: "חייך קודמים לחיי חברך" שנאמר "וחי אחיך עימך" שהוא יחיה איתך כאשר אתה חי!

תשובתו של רבי עקיבא מבוססת על ידיעה ועל הבנה גם יחד. ידיעה- שידע מה כתוב בתורה בענין הצלת נפשות שנאמר "לא תעמוד על דם רעך(ויקרא י"ט ט"ז) כמו כן ידוע, שהיב אדם לשמור את נפשו(למשל ההיתר לאכול טריפה או לחלל את השבת במקרה של סכנת נפשות) זוהי "דעת" ידיעה...זאת למד מרבותיו אך כיצד לנהוג במקרה חדש זה? מקרה ששנים הולכים במדבר...זאת לא למד. את זאת הוא מבין מתוך שיקוליו על פי הפסוק בתורה: "וחי אחיך עימך" המלמד שאין אתה חייב למות במקום חברך ויש עליך אחריות שחברך יחיה כאשר אתה חי...ופירש:מכאן חייך קודמים לחיי חברך...ואין הצדקה ששניכם תמותו...

ההבנה והידיעה משפיעים זה על זה הבנה טובה מביאה לידיעות רבות יותר ידיעות רבות מאפשרות הבנה יתירה. ההבנה דומה לתוכנית של בנין, הידיעה דומה לחומרי הבנין. מי שאין לו תוכנית – מה יעשה בלבנים? בקורות וברעפים? ומי שאין לו חומרי בנין- מה תועיל לו התוכנית היפה?

התורה אותה נקבל בס"ד בחג השבועות יש בה הכל יש בה חוכמה יש בה בינה וי בה דעת... כפי שנאמר הפוך בה והפוך בה כי הכל נמצא בתוכה. שהקב"ה יאיר את עינינו בלימוד התורה ונוכה להבין את כל מה שאנו לומדים והעיקר לשמור לעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה...אמן!